

Mulleres medievais

Textos e imaxes
na lírica galego-portuguesa

BAIXO A COORDINACIÓN DE
Esther Corral Díaz
Yara Frateschi Vieira

UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

Estas páxinas conteñen unha compilación de textos e imaxes que testemuñan a relevancia da muller no marco literario e histórico da lírica galego-portuguesa, un vizoso e variado escenario feminino que atende tanto a figuras históricas como a categorías sociais e relacións colectivas (familiares, sociais e amorosas) para proporcionar unha estampa da muller na nosa lírica medieval en todas as súas facetas. Como complemento, a obra inclúe un detallado estudo da representación feminina nas miniaturas do *Cancioneiro da Ajuda* e dous apéndices que rastrexan os posibles antecedentes na lírica das *carjas* e a súa evolución no *Cancioneiro Geral* de Garcia de Resende.

Coa colaboración de

XUNTA
DE GALICIA

Mulleres medievais

Textos e imaxes na lírica galego-portuguesa

Con dous apéndices sobre antecedentes
e supervivencias na lírica peninsular

Baixo a coordinación de

Esther Corral Díaz • Yara Frateschi Vieira

Autores

Mariña Bermúdez Beloso • Miguel García-Fernández •
Isabel Morán Cabanas • Maria Ana Ramos • Michel Sleiman •
José António Souto Cabo • Tania Vázquez García

Imaxes e comentarios

Javier Castiñeiras López • Victoriano Nodar Fernández

UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA

Coa colaboración de
XUNTA DE GALICIA

Mulleres medievais : textos e imaxes na lírica galego-portuguesa / Baixo a coordinación de Esther Corral Díaz, Yara Frateschi Vieira ; autores, Mariña Bermúdez Beloso ...[et. al.] ; imaxes e comentarios, Javier Castiñeiras López, Victoriano Nodar Fernández. -Santiago de Compostela : Universidade de Santiago de Compostela, Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, 2023

348 p. : fot. ; 17 X 24 cm.

Inclúe dous apéndice sobre antecedentes e supervivencias na lírica peninsular

D.L. C 1559-2023. – ISBN : 978-84-19679-59-8

1.Mulleres na literatura-476-1492.2.Poesía galego-portuguesa-Ata 1500.I.Corral Díaz, Esther, 1961--,coord...II.Vieira, Yara Frateschi, coord.III.Bermúdez Veloso, Mariña, aut. IV.Castiñeiras López, Javier, fot.V.Nodar Fernández, Victoriano R., fot.VI.Universidade de Santiago de Compostela.Servizo de Publicacións e Intercambio Científico, ed.

396 : 869.0/.09-14 "04/14"

869.0/.09-14 "04/14" : 396

© Universidade de Santiago de Compostela, 2023

A publicación desta obra encádrase no Proxecto de Investigación «Voces, espacios, representaciones femeninas en la lírica gallego-portuguesa», (PID2019-108910GB-C22), financiado polo Ministerio de Ciencia, Innovación e Universidades, e contou cunha aportación económica do GRC 1350-Románicas

Deseño e maquetación

Fail Better | Diseño Editorial

Imprime

Imprenta Universitaria

Edición técnica

Edicións USC

Campus Vida

15782 Santiago de Compostela

usc.gal/publicacions

Depósito legal C 1559-2023

ISBN 978-84-19679-59-8

Contido

Presentación IX

Limiar XI

Introdución XV

1. Mulleres con poder 1

1.1. Raíñas e infantas 3

Urraca de León 3

Tareixa de Portugal 10

Berenguela de Barcelona 15

Beatriz de Suabia 19

Xoana (Jeanne) de Ponthieu 22

Violante de Aragón 27

Infantas Dulce e Sancha de León 34

1.2. Nobres 37

Maior Afonso 37

Constança [de Rodeiro] 39

Maria Paez 41

Tareixa Lopez de Ulhoa 44

Urraca Goterrez Mocha 46

Dordia Gil (de Soverosa) e Guiomar Gil (de Riba de Vizela) 49

Milia e Sancha Fernandez 52

Representación dunha dama nobre (sen identificar) 55

1.3. Abadesas 58

2. Mulleres na sociedade medieval 65

2.1. Peregrinas 67

2.2. Relixiosas 74

2.3. Amas 80

2.4. Pastoras 84

2.5. Soldadeiras 92

2.6.	Xudías	105
2.7.	Mouras	110
2.8.	Feiticeiras	114
3.	Esfera privada e relacións sociais	117
3.1.	Esfera privada	119
3.2.	Relacións de parentesco	121
3.3.	Relacións de parella	131
3.4.	Violencia, maltrato e rapto	153
3.5.	Amizade	163
4.	O código do amor cortés	169
4.1.	Namoro	171
4.2.	Declaración	173
4.3.	Encontro	175
4.4.	Alegría do amor compartido	178
4.5.	Amor consumado	182
4.6.	Separación	185
4.7.	Enfados	189
5.	Mulleres da ficción bretoa	193
6.	<i>Cancioneiro da Ajuda</i>. Descrición das miniaturas.	
	Representacións femininas	203
	Notas biográficas dos trobadores	237
	Índice onomástico	251
	Apéndice I <i>Carjas e muachahas</i> andalusís	259
	Apéndice II A propósito de supervivencias e intertextualidades no <i>Cancioneiro Geral</i>	273
	Bibliografía	305